
NJEGOVANJE KAJKAVSKOG IZRIČAJA U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA

Tatjana Kukić, Zagreb

Radim kao učiteljica razredne nastave u OŠ Dragutina Tadijanovića u Zagrebu, točnije u zapadnom rubnom dijelu Zagreba u podsljemenskom kraju, na granici Vrapča i Stenjeva. To je kvart koji se u posljednjih 10–15 godina jako proširio, izgradio, naselio. Ali to je i mjesto, gdje se još uvijek u domicilnim obiteljima govori kajkavski. Upravo zahvaljujući našim bakama i djedovima što ovdje žive *odnavek* i djeca između sebe znaju komunicirati – razgovarati našim domaćim kajem, odnosno puno toga kažu lijepom kajkavskom domaćom riječi.

Budući da već dugo vodim skupinu u kojoj se njeguju lijepa riječ i slobodno pismeno i usmeno izražavanje, jednostavno je spontano došlo do ideje da se djeca mogu izraziti ne samo standardnim jezikom već i na zavičajnom idiomu, tj. materinskim kajkavskim jezikom.

Rado ću vam reći kako ja animiram i pripremam djecu za izražavanje riječima. Najprije se na početku školske godine jednostavno igramo, a to je ono što djeca najviše vole.

Igramo se pogađanja predmeta, pantomime. Jasno, odgovori mogu biti i na štokavskom i na kajkavskom narječju.

Onda se igramo riječima:

- zadanoj riječi tražimo sinonime,
- tražimo riječi koje se rimuju,
- zadane riječi uvrštavamo u rečenice.

Sljedeći sat na sastanak skupine donesem zbirke pjesama F. Galovića, D. Domjanića, Zbornik kajkavske dječje poezije, zbornike sa smotri dječjeg kajkavskog pjesništva... i glasamo što ćemo čitati.

Učenici objave svoj doživljaj pročitane pjesme, što im se posebno sviđjelo (slika, riječ, rima, stih..)

Tek na sljedećim satovima vodim, usmjeravam učenike da isto tako kažu što misle, što vole, osjećaju, vide ili žele, o svijetu oko sebe, odnosno o nekoj pojedinosti iz njihova života (majka, sestra, škola, torba, ljubimac, svađa, ljubav, dom, oblak, lopta...).

Naravno, djeca napišu svašta, ali sve je to njihovo mišljenje, njihova misao, njihov izraz. Ako netko želi, pročita svoj uradak skupini, a mi slušamo i pratimo njegovu misao. U komentarima tražimo ono što je lijepo, dobro. Komentari su kojekavi, nastojim da uglavnom budu pozitivni. Ne smijemo dijete obeshrabriti na početku njihova umjetničkog stvaralaštva, zar ne?

Radove pokupim, pročitam i na sljedećem satu pojedinačno ih uputim što bi bilo dobro izmijeniti, dodati, izostaviti.

Kad to naprave, uradak lijepo prepisu i stavimo ga na razredni ili pano školskih zidnih novina. One najljepše šaljemo na natječaje za dječje kajkavsko stvaralaštvo.

Što se tiče pismenog izražavanja i stvaranja na kajkavskom narječju, tu je situacija u svakom slučaju malo posebna, rekla bih - u nekim primjerima otežana, a u nekima i olakšana. Zapravo, kad dijete napiše nekoliko stihova ili nekoliko rečenica na kajkavskom izričaju, nađu se tu i tipično štokavske riječi kojima treba naći *zamjenu*. Tu priskaču u pomoć učenici koji kod kuće govore *po domači*, kajkavski.

Oni će naći zamjensku, odgovarajuću riječ i nju ćemo uvrstiti u pismeni uradak, umjesto one na standardnom jeziku.

Događa se da se učenici ne mogu dosjetiti zamjenske kajkavske riječi, no i tu imamo *lijek*: on se zove *Rječnik...* g. dr. sc. Kalinskog (*Rječnik Cerja zagrebečkoga*, 2012.) .

Malo traže učenici, malo ja i kad nađemo traženu riječ - problem je riješen. Ovaj mi Rječnik puno pomaže u radu, evo zašto. Već sam vam na početku rekla da se Vrapče u protekla dva desetljeća jako proširilo i da se doselilo dosta mladog stanovništva koji ne govore i ne razumiju kajkavski jezik. Govore svojim materinskim jezikom i to svoje jezično blago čuvaju i prenose ga i na svoju djecu. No, djeca kao djeca, u igri, u vrtiću, u školi, u parku, sportu, družu se s djecom koja govore kajkavski, pa tako i oni *pokupe* i usvoje neke izraze i njima se tu i tamo služe.

A i u školi, na sastanku skupine, pokazuju interes za kajkavskim izričajem.

Razumljivo, potrebno je puno više rada i upornosti kako bi svoje pjesničko djelo doveli u rang kajkavskog jezika.

No ni P. Preradović nije govorio hrvatski, ali ga je naučio i kakve nam je samo pjesme i budnice podario.

Osim toga, mislim da je lijepo, dobro i plemenito da svatko čuva svoju tradiciju i svoje korijene, ali uz to se može usvojiti i poštovati i tuđa tradicija, u ovom slučaju kajkavski jezik. Budući da sada i Kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja u svojim ishodima za učenike predviđa njegovanje tradicijske kulture i kulturne baštine, kajkavski je dobrodošao u škole, osobito u izvannastavne aktivnosti učenika.

Da ne mislite kako samo pišemo, pišemo i izučavamo i izučavamo, moram napomenuti da se vrlo često na našim sastancima skupne (osim što se igramo) i fino zasladimo. Naime, ako je nekom objavljen rad u dječjem časopisu, ili ako je tko pozvan na susret u Radoboj, Zlatar, Sv. Ivan Zelinu, Ivanić Kloštar, Lisinski, Turističku zajednicu grada Zagreba, ili je pozvan na Susrete I. Kičmanovića, onda taj učenik (ili više njih) kupi veliku čokoladu i donese je na skupinu. Tada nam sudionik priča o susretu i o svojim doživljajima, a svi ostali se slade čokoladom.

Zapravo je to baš dobro. Svi se vesele za jednoga i nisu ljubomorni na njega i njegov *uspjeh*, jer sam im objasnila da *poziv* ne ovisi o meni, već o njihovom uratku i o žiriju koji odabire najbolje radove pristigle na natječaj.

Veseli me kad u Svetom Ivanu Zelini vidim brojne kolegice, i nešto manje kolega, koje i inače srećem na susretima dječjeg stvaralaštva, no ono što me raduje jest to da uvijek vidim i mnoga nova lica. To znači da se kajkavski izričaj neće zaboraviti, a na nama učiteljima je da ga čuvamo i prenosimo djeci.

Drago mi je da u svom radu u školi imam podršku ravnateljice, koja je prepoznala važnost očuvanja kajkavskog jezika.

U ovom moru moderne tehnologije koja okružuje i nas i djecu, vjerujte da je pravo zadovoljstvo doživjeti trenutke kad djeca napišu 2, 3 stiha o kostanjima, oblakima, micekima, zvezdama, cajtima, babici, ...

Zato ih u tome podržavam i veselimo se zajedno svakom novom uratku.

Ove godine imam prvi razred i čujem da *kaj i dalje zvoni* u razredu, na igralištu, na hodniku... i to me raduje.*

* S izlaganja na 34. smotri dječjega kajkavskoga pjesništva „D. Domjanić“ u Svetom Ivanu Zelini, 25. listopada 2014., kojom prigodom je **Tatjana Kukić**, dipl. učiteljica razredne nastave, primila nagradu voditeljice /mentorice za posebnu brižnost i njegovanje kajkavskog izričaja u osnovnim školama.